

تحلیلی بر حکمت هنر اسلامی در قالب معماری اسلامی ایران

آيسان عباس يور^{۱*}، ليلا زرین^۲

۱- گروه هنر و معماری، واحد بین المللی، حلفا، دانشگاه آزاد اسلامی، حلفا، ایران. Aysan.abbaspour@yahoo.com

۲- گروه هنر و معماری، واحد میاندوآب، دانشگاه آزاد اسلامی، میاندوآب، ایران

چکیدہ

تعریف‌های گوناگونی به منظور تبیین معماری اسلامی ارائه شده اند ، که اغلب جنبه های مادی و ظاهری موضوع را مورد توجه قرار داده اند . پیشنهاد این مقاله ، رویکرد حکمی به معماری اسلامی است . بر اساس چنین نگرشی آنچه میان مخاطب و پدید آورنده ی اثر هنری ، به عنوان واسطه قرار می گیرد . رسانه ای از آموزه های معنوی و ملکات روح انگیز الهی است. معمار سالکی است که با رشد معنوی و کسب فضایل اخلاقی ، ابزار توسعه ی فیض الهی را کالبد جهان مادی ممکن سازد . و با کسب شناخت حقیقی از جهان هستی ، به مرتبه فنای فی الله رسیده ، جریان حکمت الهی را در وجود خویش بازپروری می نماید. نگرش حکمی به معماری اسلامی، در اصل، نگرش درون است ؛ نگرشی که می تواند موجبات بازتعریف یک معمار اسلامی پیشرو را فراهم آورد . آینده معماری اسلامی تنها در سایه چنین رویکردی قابلیت تعریف می یابد ، نگرشی که تبلور عینی آن را می توان در شیوه اصفهانی ، به خوبی مشاهده نمود.

واژه‌های کلیدی: حکمت هنر، هنر اسلامی، معماری، معماری اسلامی، معماری ایران

١- مقدمة

حاصل قرن ها تجربه پیشینیان و بزرگان هنر این سرزمین ، یادگارهایی است که امروزه از آن ب عنوان «معماری اسلامی ایران» یاد می نماییم . بحران هویت و بی نظمی فزاینده در سیمای شهرها و بناهای معاصر ، ارزشهای نهفته در تجارب گذشتگان را هر روز بیش از پیش نمایان می سازد .

گسست تاریخی روزگار معاصر از سیر تکامل دستاوردهای پیشکسوتان معماری، موجب تولید فضایی ناخوانا در شهرهای معاصر گردیده است. این ناخوانایی تا جایی پیش رفته که در روزگار معاصر نمی‌توانیم رابطه‌ای منطقی با معماری گذشته برقرار نماییم، گویی شاهکارهای معماری ایرانی در جای دیگری ساخته شده و یا به وسیله‌ی افرادی غیر ایرانی برپا گردیده، که تا این حد با معماری معاصر ما متضاد و بیگانه می‌ماند. از سوی دیگر گویی زبان طراحی این بناها برای ما غیر قابل درک است که معماری معاصر ما تا این درجه، از شکوه و سازمندی میراث‌های جوادان پدرانمان بی‌بهره مانده است. پس از گذشت روزگار استیلای فرهنگ مدرن و رخوت هنرمندان ایرانی، فضایی جدید در عرصه‌ی هنری ترسیم شده است، روزگاری که هنرمندان و فرهیختگان ایرانی و اسلامی با تمام توان در جهت باز زنده سازی هویت اسلامی خویش می‌کوشند تا به کمک آن روزگار شکوه و عظمت خویش را از نو برپا سازند. بازکاوی آموزه‌های معنوی پنهان در هنر و معماری اسلامی از اساسی‌ترین گام‌ها در این زمینه به شمار می‌آید. گذشته‌ای که آموزه‌هایش می‌تواند چراغ راه آینده‌ای پرنشاط و فعال گردد. [۱]

حکمت معماری اسلامی از جمله مباحثی است که در دوره های اخیر کمتر مورد توجه قرار گرفته و در مجامع علمی و مدیریتی کمتر به آن توجه شده می شود . گروهی با تصور این که موضوع حکمت معماری اسلامی هیچگونه ارتباط عملی با فرایند طراحی بنا در معماری اسلامی ندارد، کوشیده اند آن را در حد داستان ها و امثال نقل شده از پیشینیان تفسیر نمایند .